

NUMATOMO TEISINIO REGULIAVIMO POVEIKIO VERTINIMO PAŽYMA

Projekto pavadinimas

Lietuvos Respublikos technologijų ir inovacijų įstatymo Nr. XIII-1414 1, 2, 11, 13, 14, 17, 21 straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo priedu įstatymo projektas (toliau – Projektas)

Projekto rengėjas

Ekonomikos ir inovacijų ministerija

Projekto tikslas

1. Sukurti teisinį pagrindą Viešajai įstaigai Inovacijų agentūrai (toliau – Inovacijų agentūra) vertinti, ar ūkio subjektas, siekiantis gauti valstybės paramą (toliau – Subjektas), atitinka Lietuvos Respublikos smulkiojo ir vidutinio verslo plėtros įstatymo 2 straipsnio 2 dalyje apibrėžtą didelio ir inovacijomis grindžiamo verslo plėtros potencialo sąvoką (toliau – Didelio ir inovacijomis grindžiamo verslo plėtros potencialo sąvoka).
2. Paskirti Inovacijų agentūrą nacionaline kompetentinga institucija – notifikuojančiąja institucija, kaip tai numatyta Reglamento (ES) 2024/1689 70 straipsnio 1 dalyje, pavesti jai vykdyti Reglamento (ES) 2024/1689 28 straipsnio 1 dalyje numatytas notifikuojančiosios institucijos funkcijas, sukurti Reglamento (ES) 2024/1689 57 straipsnio 1 dalyje numatytą apribotą bandomąją dirbtinio intelekto reglamentavimo aplinką ir kontroliuoti šios aplinkos veikimą.

Siūlomo projekto poveikio įvertinimas (teigiamos ir (ar) neigiamos pasekmės)*

Poveikis atitinkamai sričiai:

1. Įstatymo projektu siūloma sudaryti teisinį pagrindą Inovacijų agentūrai vertinti Subjektų atitikimą Didelio ir inovacijomis grindžiamo verslo plėtros potencialo sąvokai. Priėmus Įstatymo projektą bus užtikrintas atitikimo Didelio ir inovacijomis grindžiamo verslo plėtros potencialo sąvokai vertinimo procesų nuoseklumas, sistemiškumas ir tęstinumas.

Įstatymo projektu bus užtikrintas valstybės skatinimo priemonių orientavimas tiksliniams naudos gavėjams (startuoliams) pagal priemones, kurios yra orientuotos išskirtinai tik į startuolius. Šiuo metu jau vykdomos Startuolių priemonės nenaudoja Didelio ir inovacijomis grindžiamo verslo plėtros potencialo sąvokos kaip atrankos kriterijaus. Suteikus Inovacijų agentūrai vertinimo funkcijas, bus užtikrinta, jog startuoliams skirta parama pasieks būtent startuolius.

Šiuo metu Lietuvoje yra kelios institucijos, kurios įgyvendina Startuolių priemones (Inovacijų agentūra, UAB Investicijų ir verslo garantijos, Mokslo ir technologijų parkai), todėl Įstatymo projektu bus užtikrintas aiškus funkcijų atskyrimas tarp institucijų, kurios įgyvendina ir (arba) administruoja išskirtinai tik į startuolius technologijų ir inovacijų srityje orientuotas skatinimo priemones, ir efektyvesnis Inovacijų agentūros, kaip „vieno langelio“ verslui, principo veikimas.

2. Įgyvendinus Projektą Inovacijų agentūra atliks notifikuojančiosios institucijos funkcijas. Tai reiškia, kad Inovacijų agentūra vertins atitiktis vertinimo įstaigų, norinčių tapti notifikuotosiomis institucijomis, atitikimą Reglamente (ES) 2024/1689 nustatytiems reikalavimams. Tuo tarpu notifikuotosios įstaigos (įmonės, mokslo ir studijų institucijos ar pan.) atliks didelės rizikos dirbtinio intelekto sistemų atitiktis vertinimą ir (ar) sertifikavimą. Tokiu būdu bus užtikrinta, kad į rinką patenkančios dirbtinio intelekto sistemos arba produktai, kuriuose integruotos šios sistemos, yra patikimi ir saugūs.

Inovacijų agentūra sukurs ir kontroliuos apribotą bandomąją dirbtinio intelekto reglamentavimo aplinką. Kaip numatyta Reglamento (ES) 2024/1689 57 straipsnio 9 dalyje, šios aplinkos sukūrimas padės didinti teisinį tikrumą, kad būtų užtikrinta atitiktis Reglamento (ES) 2024/1689 nuostatomis, remti dalijimąsi geriausios praktikos pavyzdžiais, skatinti dirbtinio intelekto inovacijas ir ekosistemos plėtrą, prisidėti prie faktiniais duomenimis grindžiamo mokymosi reglamentavimo srityje, palengvinti ir paspartinti dirbtinio intelekto sistemų patekimą į ES rinką, visų pirma kai jas teikia mažos ir vidutinės įmonės, įskaitant startuolius. Tai reiškia, kad Inovacijų agentūroje kuriama apribota bandomoji dirbtinio intelekto reglamentavimo aplinka apims tiek inovacijų skatinimo, tiek reguliacinį elementus.

Numatoma, kad apribotoje bandomojoje dirbtinio intelekto reglamentavimo aplinkoje visos įmonės turės galimybę gauti pirmines konsultacijas dėl dirbtinio intelekto sistemoms pagal Reglamentą (ES) 2024/1689 taikomų reikalavimų ir pasitikrinti, kuriam rizikos laipsniui priklauso jų kuriama / taikoma dirbtinio intelekto sistema. Tuo tarpu į programą atrinktos įmonės, prioritetą teikiant didelės rizikos dirbtinio intelekto sistemas kuriančioms / taikančioms įmonėms, galės gauti antrinio lygio konsultacijas dėl dirbtinio intelekto sistemų atitikimo Reglamente (ES) 2024/1689 nustatytiems reikalavimams ir tinkamai pasiruošti atitiktis vertinimo (sertifikavimo) procedūroms. Taip pat bus skatinamos inovacijos ir sudarytos sąlygos kurti, mokyti ir testuoti dirbtinio intelekto sistemas ribotą laiką prieš jas pateikiant rinkai, laikantis Reglamento (ES) 2024/1689 57 straipsnio 5 dalyje numatyto konkretaus apribotos bandomosios dirbtinio intelekto reglamentavimo aplinkos plano, kuris turės būti rengiamas įmonėms bendradarbiaujant kartu su Inovacijų agentūra.

Inovacijų agentūra įmonėms, pabaigusioms programą apribotoje bandomojoje dirbtinio intelekto reglamentavimo aplinkoje, pateiks įvykdytų veiklų rašytinį įrodymą ir baigimo ataskaitą, kurioje bus išsamiai aprašyta apribotoje bandomojoje dirbtinio intelekto reglamentavimo aplinkoje vykdytos veiklos ir jos metu pasiekti rezultatai. Įmonės galės naudoti šiuos dokumentus, kad įrodytų, jog laikosi Reglamento (ES)

2024/1689, atliekant atitikties vertinimo (sertifikavimo) procedūras arba atitinkamas rinkos priežiūros veiklas. Vadovaujantis Reglamento (ES) 2024/1689 57 straipsnio 7 dalies nuostatomis, rinkos priežiūros institucijos ir notifikuotosios įstaigos privalės atsižvelgti į Inovacijų agentūros pateiktus rašytinius įrodymus ir veiklų baigimo ataskaitą, kad būtų kiek įmanoma paspartintos atitikties vertinimo procedūros.

Pažymėtina, kad apribotoje bandomojoje dirbtinio intelekto reglamentavimo aplinkoje konsultacijos įmonėms dėl Reglamento (ES) 2024/1689 taikomų reikalavimų ir inovacijų skatinimo veiklos bus vykdomos bendradarbiaujant tiek su notifikuotosiomis įstaigomis, kiek tai susiję su atitikties vertinimu, tiek su nacionaline kompetentinga rinkos priežiūros institucija, bei kitomis rinkos priežiūros institucijomis, kurios atliks savo funkcijas pagal Reglamentą (ES) 2024/1689, kiek tai susiję su rinkos priežiūra. Tokiu būdu bus užtikrinta, kad dirbtinio intelekto sistemų kūrėjai (tiekėjai) gaus visą su jų kuriamą dirbtinio intelekto sistema susijusią informaciją, o skirtingų institucijų teikiamos išvados nesiskirs, su sąlyga, kad dirbtinio intelekto sistema per tą laiką nebus modifikuota.

Remiantis išankstiniais Valstybės duomenų agentūros duomenimis, dirbtinio intelekto technologijų naudojimas Lietuvoje išaugo nuo 4,9 proc. 2023 m. iki 8,8 proc. 2024 m. Tikėtina, kad šis skaičius ir toliau augs, todėl įmonėms labai svarbu nepažeisti Reglamento (ES) 2024/1689 reikalavimų, nes už jų nesilaikymą gresia administracinės baudos, siekiančios iki 35 mln. Eur (pagal Reglamento (ES) 2024/1689 99 str.). Taip pat tikimasi, kad Reglamento (ES) 2024/1689 įgyvendinimui skirta institucinė sąranga prisidės prie Europos Komisijos visoms valstybėms narėms Skaitmeninio dešimtmečio politikos programoje keliamo tikslo, kad iki 2030 m. bent 75 proc. įmonių naudotų bent vieną iš šių technologijų: dirbtinį intelektą, debesų kompiuteriją, didžiuosius duomenis.

Svarbu paminėti ir tai, kad dirbtinio intelekto plėtra prisidės siekiant plėtros programų rodiklių, pagal kuriuos iki 2030 metų inovacinę veiklą vykdančių įmonių dalį nuo visų įmonių planuojama padidinti iki 57 proc., o IRT sektoriaus sukuriamos bendros pridėtinės vertės dalį – iki 5,1 proc.

**Poveikis
valstybės
finansams**

Atitikimo Didelio ir inovacijomis grindžiamo verslo plėtros potencialo sąvokoms vertinimui atlikti nereikės papildomų valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų. 2024 m. numatyta sukurti vertinimui skirtą informacinę platformą, kurios kaina 15 tūkst. Eur. 5 tūkst. Eur kasmet kainuos platformos administravimas ir palaikymas. Reikiamos lėšos bus perskirstytos iš kitų šiuo metu Inovacijų agentūros disponuojamų lėšų, kadangi planuojama, jog informacinė platforma bus naudojama ir kitų Startuolių priemonių (StartupVisa Lithuania) įgyvendinimui.

Vertinimui atlikti taip pat bus reikalingos ekspertų ir konsultantų paslaugų įsigijimo išlaidos, kurioms lėšos bus paimtos iš atskirų Startuolių priemonių netiesioginių

išlaidų. Tai atvejais, kai Inovacijų agentūra negauna netiesioginių išlaidų pagal Startuolių priemones, reikiamos lėšos bus perskirstytos iš kitų šiuo metu Inovacijų agentūros disponuojamų lėšų, todėl Įstatymo projektui įgyvendinti papildomų valstybės biudžeto lėšų nereikės.

Projekto 14 straipsnio 2 dalies 12² ir 12³ punktų įgyvendinimui per artimiausius 3 biudžetinius metus reikalingos lėšos:

	2025 m.	2026 m.	2027 m.
Papildomų valstybės biudžeto lėšų poreikis:	498 453,00	801 228,00	811 020,00
- Iš kurių darbo užmokesčio ir socialinio draudimo išlaidos	168 453,00 (5 etatai)	195 228,00 (5 etatai)	205 020,00 (5 etatai)
- Iš kurių kitos išlaidos (konsultacijos įmonėms, prieiga prie HPC infrastruktūros, renginių organizavimo ir kitos susijusios išlaidos)	330 000,00	606 000,00	606 000,00

Detalus išlaidų pagrindimas pateiktas aiškinamajame rašte.

Poveikis administracinei naštai

1. Padidės administracinė našta Inovacijų agentūrai, kuri taps vienintele institucija atliekant Subjektų vertinimą dėl atitikimo Didelio ir inovacijomis grindžiamo verslo plėtros potencialo sąvokoms. Tačiau toks funkcijų priskyrimas užtikrins vertinimo procesų nuoseklumą, sistemiškumą ir tęstinumą.
2. Administracinė našta ūkio subjektams nepadidės.

Poveikis konkurencijai

1. Subjektų vertinimas dėl atitikimo Didelio ir inovacijomis grindžiamo verslo plėtros potencialo sąvokoms neturės poveikio konkurencijai.
2. Įgyvendinus Projekto nuostatas bus sudarytos prielaidos atitikties vertinimo įstaigoms steigtis ir (arba) notifikuoti. Jei tai bus padaryta palankiomis sąlygomis, padidės Lietuvos konkurencinis pranašumas – šalyje veiks pakankamai notifikuotųjų įstaigų, galinčių atlikti dirbtinio intelekto sistemų atitikties vertinimus visų ES valstybių narių tiekėjams ir (arba) diegėjams.

Apribotos bandomosios dirbtinio intelekto reglamentavimo aplinkos sukūrimas ne tik paskatins inovacijas, bet ir prisidės prie verslo sąlygų gerinimo. Pažymėtina, kad Reglamento (ES) 2024/1689 reikalavimų nesilaikymo atveju finansinė rizika verslui yra itin didelė, numatyta didelės baudos, todėl įmonės, norėdamos sumažinti šią riziką, galės kreiptis į apribotos bandomosios dirbtinio intelekto reglamentavimo aplinkos ekspertus, kurie suteiks ekspertinę / teisinę pagalbą dėl kuriamų

/ diegiamų dirbtinio intelekto sistemų atitikties Reglamento (ES) 2024/1689 reikalavimams. Taip pat numatoma, kad minėtoje aplinkoje įmonės turės galimybę išbandyti kuriamas / diegiamas dirbtinio intelekto sistemas ir gauti prieigą prie reikiamos infrastruktūros. Visa tai šalies įmonėms sudarys palankesnes verslo sąlygas.

Kita svarbi informacija

Informacija apie asmenį ir instituciją, atsakingą už poveikio vertinimą

Vardas ir pavardė	Ernestas Černis
Pareigos	Patarėjas
Institucija (padalinys)	Ekonomikos ir inovacijų ministerijos Inovacijų politikos grupė
Telefono numeris ir elektroninio pašto adresas	tel. +370 660 31355, el. p. ernestas.cernis@eimin.lt

Vardas ir pavardė	Gytis Puišė
Pareigos	Vyriausiasis specialistas
Institucija (padalinys)	Ekonomikos ir inovacijų ministerijos Inovacijų politikos grupė
Telefono numeris ir elektroninio pašto adresas	tel. +370 660 83115, el. p. gytis.puise@eimin.lt
